

Presentació d' Endrets.cat. Geografia literària dels PPCC
VI Jornades d'Espais escrits
Badalona, 6 de novembre de 2010

Concepte de Patrimoni escrit

El *locus amoenus* clàssic travessa l'obra de grans autors, de les *Geòrgiques* de Virgili fins a *Les desventures del jove Werther*, de Goethe, en què el protagonista afirma: "només ella [la natura, el paisatge] és infinitament rica, i només ella forma el gran artista". Aquesta constatació i l'aplicació moderna de les sis causes de delit que, segons Ernest Robert Curtius, seguint la lliçó de Libani (segle IV), marquen totes les obres clàssiques: les deus d'aigua, les plantacions, els jardins, les brises suaus, les flors i els cants dels ocells, són en l'origen de la meua concepció del terme lloc literari. A partir d'una relectura d'aquesta tradició insuflada pels sentiments romàntics de llibertat i subjectivisme alhora, obtindrem la base d'un entendre la literatura que, la majoria de les vegades, tindrà el paisatge, la natura, com autèntics protagonistes o coprotagonistes i no pas com a mers escenaris on passaven històries.

L'aparició del terme *landskip* > *landscape*, en aquest sentit modern, és de mitjan segle XVIII i arrela especialment en els autors de la Gran Bretanya. És a partir d'aquí que cases on viuen escriptors, paisatges que descriuen, llocs que inspiren la ficció dels seus enginys, personatges històrics que els inspiren... passaran a formar part, més enllà de l'estricta vida vegetativa dels autors, d'això que en denominem patrimoni immaterial del quefer literari.

De ben segur que, Oscar Wilde, el 1890, és dels primers que il·lumina aquesta nova concepció i interrelació entre paisatge i literatura. Se la plantejava sobretot després de l'impacte de la pintura de Turner i els impressionistes en la nova visió de la natura en aquests termes: "la vida imita l'art molt més del que l'art imita la vida" i es preguntava què era de fet la Natura i afirmava: "No és una mare fecunda que ens ha infantat, sinó ben bé una creació del nostre cervell; qui li dona la vida és la nostra intel·ligència. Les coses existeixen perquè nosaltres les veiem, i tant la receptivitat com la forma de la nostra visió depenen de les arts que ens han influït." És a dir, en definitiva, de la cultura.

Proust, ve a dir el mateix quan fa que el narrador exposi a Albertine la seva particular teoria sobre l'artista oculista: "I ve't aquí que el món (que no es va crear una sola vegada, sinó tantes vegades com ha sorgit un artista original) se'ns apareix completament diferent de l'antic, però perfectament clar."

De fet, tal i com afirma Alain Roger: "Sense que nosaltres ho sapiguem, som una intensa forja artística i ens quedariem ben sorpresos si ens diguessin tot allò que ens ve de l'art. Un dels exemples seria el paisatge, un dels casos més idonis per poder verificar i mesurar aquesta potència estètica."¹ I, encara, afegeix: "El paisatge és en primer lloc el producte d'una operació perceptiva, és a dir, una determinació sociocultural."

Si seguim el dictat d'Alain Roger, són els autors que, en un moment o altre des del seu impuls vital, fixen amb més o menys veracitat aquests espais que el temps i l'acció humana faran desaparèixer, transformaran, potenciaran, transfiguraran... No oblidem que tot paisatge, per natural que sigui, d'ençà que l'home hi intervé, és ajustat a les seves necessitats vitals i espirituals. Per tant, els paisatges, com la literatura que els reflecteixen al llarg del temps, són evolutius. Només la literatura, l'acte creador, fixa amb més o menys grau i dosis de fantasia, allò que aquell paisatge era en un moment determinat, però que pel pas del temps i l'acció de l'home ha deixat de ser-ho.

I, no només la mirada dels creadors en un temps i l'estat d'ànim determinat són els que modelaran el paisatge, sinó que també en la línia de les reflexions ja esmentades de Wilde i Proust, cada sensibilitat veurà diferent un mateix paisatge i el món. Tot paisatge és reinventat tantes vegades com un nou impuls creador o lector s'hi acara. Fins al punt que Baudelaire arribarà a afirmar que "només per ell i gràcies a ell són bells els arbres i les muntanyes".

¹ Alain ROGER, *Breu tractat del paisatge*, Barcelona: Edicions La Campana, 2000, p. 18

Són els autors romàntics els que reconvertiran paisatges que eren considerats horrorosos, tenebrosos, en el sentit literal que despertaven desconfiança i por. Així, Albrecht von Haller, el suís pare de la fisiologia moderna, serà l'"inventor" dels Alps, vistos fins aleshores com a muntanyes àrides de cims embuixats, com un paisatge bonic que és mostrat a un pastor; o William Wordsworth, capdavanter dels lakistes, que introduí el temps personal en el paisatge i el sublimitzà, formularà una visió més humana de la regió dels llacs del nord d'Anglaterra (Lake District); de la mateixa manera que Verdaguer serà el "descobridor" d'uns Pirineus carregats d'història i de belleses, en estat primigeni, gairebé diríem germinals i fundacionals.

Orígens i estat actual del projecte

La *Geografia literària dels Països Catalans* en la seva orientació actual té el seu origen la primavera de 2004 quan vaig demanar un permís a la Conselleria d'Educació de la Generalitat de Catalunya que em va atorgar per al curs 2004-2005. Fou, aleshores, després de 24 anys d'haver-me iniciat en la pràctica de les rutes literàries, que vaig poder començar a fer treball de camp sistemàtic per a poder fer realitat els deu volums que acabaran formant part d'aquesta *Geografia literària*. I, encara, just el setembre de 2005, un nou factor va venir a reforçar el projecte, el Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona m'encarregà de cara al segon semestre la impartició d'un curs de segon grau de llicenciatura sobre la invenció del paisatge i la literatura. És, just arran d'aquesta demanda, quan de la mà, entre altres, dels estudis de Claudio Guillén i Alain Roger, m'immergeixo en la vertebració teòrica de moltes de les iniciatives que havia tingut i practicat intuïtivament.

Per altra banda, el febrer de 2006 vam començar les reunions amb en Richard Samson i Jordi Tuneu, del servei d'Informàtica de la Universitat de Vic, per veure com tots els continguts literaris de la *Geografia* més fotos, àudios i, sobretot, els textos que no cabrien en els llibres podrien sistematitzar-se en una pàgina web que, des del primer moment, vam concebre com a molt interactiva, social i que, constantment, actualitzés i ampliés els continguts dels llibres.

Vam posar fil a l'agulla en totes dues direccions, la bibliogràfica i la webgràfica i, així, el desembre de 2009, apareixia *Geografia literària. Comarques barcelonines*, el primer volum dels deu projectats que, alhora, havia possibilitat la posta en marxa del web *Endrets.cat. Geografia literària dels Països Catalans*, el setembre anterior. Just aquest novembre de 2010 es publicarà el volum tres de la sèrie, *Geografia literària. Comarques tarragonines i Terres de l'Ebre*. Després està previst que n'aparegui un cada any: *Comarques lleidatanes i Valh d'Aran* (2011); *Comarques gironines* (2012); *Illes Balears i Pitiüses* (2013); *País Valencià* (2014); *Andorra, L'Alguer, Catalunya Nord i Franja de Ponent* (2015); *Universos literaris* (2016); *Rutes literàries* (2017) i *Barcelona i el Barcelonès* (en dos volums, 2018).

En la pàgina web, en aquest moments, hi treballen vint persones, de formació interdisciplinària i d'interessos transversals que atenen des de la programació al disseny, passant per la gestió documental, fotogràfica, audiovisual fins a arribar a les locucions o a la relació i aportacions dels comunicants que contacten amb el web.

Com s'organitza el material

Els materials s'organitzen per comarques i, dintre de cada comarca per municipis. Aleshores els municipis s'estructuren amb els llocs literaris concrets, seguint procediments variats. El més usual és començar per algun dels llocs més emblemàtics i després seguir un recorregut amb alguna lògica, a vegades urbana, d'altres històrica, d'altres vital (cas de Martí i Pol a Roda de Ter).

Els usuaris d'aquests materials, salvant totes les distàncies, al servir-se'n també crearan una visió personal del paisatge, a partir, amb o en contra de la sostinguda per l'escriptor del qual llegeixen un text, sobretot si ho fan en directe, davant de l'indret.

I aquest efecte s'intensificarà molt més si acceptem que la literatura, l'especialment descriptiva, pot abraçar qualsevol aspecte de l'activitat humana lligada amb el paisatge. En la seva transversalitat pot

ajudar a entendre molt millor d'on venim, què hem estat, qui som... I ho farà d'una manera amena si relacionem els espais urbans, rurals, museístics, els lligats amb fets històrics, etc. amb fragments literaris que els revisquin. En fi, amb tot allò que d'humà, de toc humà, té qualsevol paisatge, inclusivament el patrimonial i l'arquitectònic.

Entre altres premisses bàsiques, a l'hora d'estructurar l'obra, me'n vaig proposar tres de prioritàries en la consecució de cartografiar equilibradament i cohesionadora tot el país:

1. Que hi sortirien totes les capitals de comarca amb poca o molta literatura. Des de Reus, una de les més prolífiques, fins a Pont de Suert, amb producció més aviat escassa.
2. Que tots els llocs literaris que registraria els hauria visitat, fotografiat i confrontat amb els textos que pensava que s'hi adeien.
3. Que hi posaria textos, si s'ho valien i eren operatius, d'autors que anirien dels trobadors fins als coetanis, tants d'indiscutibles i clàssics com d'aquells més locals i desconeguts, sempre que em fossin útils per als meus propòsits. Que no eren ni són altres que posar de relleu en el mapa tots els llocs que puguin relacionar-se d'una manera o altra amb la literatura catalana.

Segons Augustin Berque a *Les Raisons du paysage* (1995) els paisatges existeixen en la ment humana a partir de quatre criteris diferents:

- 1) Representacions lingüístiques, és a dir, una o unes quantes paraules poden dir un *paisatge*.
- 2) Representacions literàries orals o escrites, que canten o descriuen amb una certa extensió i amb una voluntat artística les belleses del paisatge, el natural o l'endegat pel geni humà.
- 3) Representacions pictòriques (i fotogràfiques afegiríem nosaltres) que tenen com a tema central el paisatge.
- 4) Representacions en forma de jardí que tradueixen una apreciació estètica de la natura i que no tenen, per tant, res a veure amb els jardins o horts de subsistència.²

És, sobretot, a partir del segon enunciat que he anat definint els llocs literaris que han acabat per materialitzar aquesta geografia literària. El procés de perfilar el lloc literari com a metodologia de treball va ser complex i llarg. Els dubtes i les vacil·lacions, no encara del tot resolts, s'han anat aclarint amb més precisió sobre què ha d'entendre's com a tal. A vegades, anant més enllà de l'estricta i únic interès literari i obrint-se a d'altres: culturals, turístics, excursionistes... Ara bé, el lloc sempre havia de tenir alguna relació amb la literatura i havia de ser paisatge: natural, urbà, humà, cultural, artístic... Així, sense voluntat de marcar gradacions que poden resultar constrenyedores i, a voltes perquè no, desvirtuadores, vam descriure tota una gamma de llocs literaris, fins a vint-i-cinc que, progresivament, van anar trobant la seva justificació i encaix en casos i exemples ben concrets:

1. El lloc on va néixer, viure, produir o morir un escriptor (casa de Miquel Costa i Llobera a Pollença).
2. Les cases museu, fundacions, centre d'estudis específics (Jacint Verdaguer a Folgueroles, Mercè Rodoreda a la seu de l'IEC de Barcelona o Salvador Espriu a Arenys de Mar). En aquest model coincidim plenament amb *Espais Escrits* i, ben aviat, hauríem de treballar coordinadament.

² Augustin BERQUE, *Les Raisons du paysage. De la Chine antique aux environnements de synthèse*, París: Haznan, 1995, p. 34-35.

3. Els llocs descrits amb més o menys detall per autors de guies de viatge (conjunt monumental de Montblanc de la mà de Josep Vallverdú o la ciutat de València per Joan Francesc Mira).
4. Els llocs on són soterrats alguns autors o monòlits que els recorden (cementiri de l'Escala i Victor Català; Prada del Conflent i Pompeu Fabra; o el mausoleu de Pere Calders al Passeig Marítim de Llançà).
5. Les cases on viuen i creen autors coetanis i, a vegades, no estrictament literaris (Na Macaret i Pong Pons o can Gasuny i Perejaume).
6. Els espais que han fet possible la interacció entre les arts plàstiques i la literatura (Apel·les Fenosa i Josep Carner, Carles Riba, Tomàs Garcés i, sobretot, Salvador Espriu, al Vendrell; Antoni Miró, Miquel Martí i Pol, Isabel Clara Simó i Ovidi Montllor, al mas Sopalmo d'Ibi).
7. Els llocs monumentals lligats amb personatges i fets històrics (l'amfiteatre de Sagunt, el castell de Santa Bàrbara d'Alacant, Jaume III i el castell de Xàtiva, el Palau dels Reis de Mallorca de Perpinyà).
8. Els llocs immortalitzats per un text d'algun escriptor (la Font del Govilar i Joan Maragall; la plaça del Segle XX i Agustí Bartra).
9. Els centres d'interès eclesiàstic, artístic, històric i arquitectònic que ha glosat de manera especial un o diversos escriptors (Sant Miquel de Guixà, monestir de Montserrat, santuari del Toro, monestir del Puig, monestir de Poblet, monestir de Santes Creus i la Sagrada Família).
10. Els monuments a herois, mites o fets històrics rellevants (el timbaler del Bruc, el santuari de Sant Sebastià a Vic i la revolta de la Guerra de Successió, Morella i el general Cabrera).
11. Els monuments (busts, esteles, estàtues) dedicats a escriptors (bust de Joan Fuster a Sueca, monuments a Ramon Llull a Palma i a Teodor Llorente a València).
12. Objectes de més o menys entitat que han arribat a configurar una llegenda sobre un escriptor (la falsa biblioteca de Josep Bernat i Baldoví a l'Ajuntament de Sueca), el Sant Grial de la catedral de València o, simplement, que han quedat orfes de la seva finalitat inicial (mausoleu de Jaume I a l'Ajuntament de Tarragona).
13. Llocs de l'acció de novel·les la trama de les quals passa de manera central o tangencial a pobles i ciutats del territori (Castalla i Enric Valor, Andratx i Baltasar Porcel, Ciutadella i Pau Faner, la València de Ferran Torrent, la Terrassa de Jaume Cabré i Vicenç Villatoro, l'Alacant de Joaquim Gómez Caturla).
14. Els llocs lligats a moviments estètics i culturals de diferents èpoques (l'lotges de Palma, Perpinyà, València i la literatura romàntica, Saló de Cent o Llotja de Mar de Barcelona i la Renaixença, Cau Ferrat de Sitges i el Modernisme, biblioteques populars i escoles de la Mancomunitat i el Noucentisme).
15. Llocs sense cap referent literari aparent avui convertits en hotels luxosos o residències per a infants orfes que la memorialística ha convertit en centres d'interès literari (Sanatori de Puig d'Olena a Sant Quirze Safaja, Sanatori de Sant Joan de Déu al Vendrell, Sanatori de Caubet a Bunyola).
16. Els llocs i els personatges lligats amb la tradició de les cançons populars o altres tradicions ancestrals (Bac de Roda i Vic, el comte Arnau i Montgrony, el Salt de la Bella Dona i Lluc; el dia de l'ós a Prats de Molló).
17. Els llocs "inventats" per a centrar-hi lectures que abracen aspectes més generals d'un autor, d'una ciutat o poble, o de personatges històrics (monument a Jacint Verdaguer d'Andreu Alfaro a Vic, l'escultura de Laia l'Arquera a Mataró, els monuments a Francesc Macià a Vilanova i la Geltrú i Barcelona, el monòlit a Lluís Companys al Terròs).
18. Els espais naturals o els indrets concrets lligats amb ecosistemes evocats per autors diversos (massís del Montseny, península de Formentor, la Mola de Formentera, Aiguamolls de l'Empordà, Desert de les Palmes de Benicàssim, Albufera de València, penyal d'Ifac, serra de Mariola, Barranc del Cint d'Alcoi, cap de Favàritx, Palmerar d'Elx).
19. Espais recreats per un autor en una sola obra (la casa i el roure de can Codorniu, a Sant Sadurní d'Anoia, i Jaume Reventós, el Montnegre i Josep Roig i Raventós o Joan Peruga i el casal dels Areny-Plandolit d'Ordino).

20. Representacions sacres de tots els temps lligades a llocs molt emblemàtics del territori (Misteri d'Elx o Passions d'Olesa, Esparreguera, Cervera...).
21. Llocs molt concrets relacionats amb algun esdeveniment col·lectiu que ha fixat un punt d'inflexió de la història (la batalla d'Almansa, l'illa de Cabrera i la reclusió de l'exèrcit francès de la mà de la novel·la que Porcel dedicà a la tragèdia, la batalla de l'Ebre i Corbera, el camp de concentració d'Argelers o el de Sant Ferran de ses Roques a Formentera).
22. Les proeses d'excursionistes i espeleòlegs (ascensió a l'Aneto, al Canigó o baixada a S'Entreforc o el Forat de Sant Ou).
23. Conjunts monumentals de primer ordre que han estat marc d'una obra o simplement referents per un conjunt d'autors (la catedral de Girona i *Josafat*, de Bertrana; la Seu Vella de Lleida o l'Amfiteatre de Tarragona i *Ildaribal*, de Maseres).
24. Personatges imaginaris, cultes o populars, que han marcat la tradició d'un espai del territori (Gentil i Flordeneu i el Canigó, Nuradduna i les coves d'Artà, el gegant Tombatossals i Castelló de la Plana)
25. Cases patrimonialment importants connectades tangencialment amb alguns autors: Palau dels Roís i Corella a Cocentaina i les arrels de Joan Roís de Corella, les cases Canals i Castellarnau de Tarragona relacionades amb l'obra de Josep Maria de Sagarra i Jordi Tiñena.

Els processos mentals que m'han dut anar lligant paisatges i textos no sempre ha partit d'aquests darrers. Així, hi hagut: paisatges que m'han suggestionat abans de trobar la seva literatura: Parc Samà de Cambrils; textos que m'han seduït i que durant temps han cercat el seu lloc literari sense tenir-lo perquè no existia: poema "Plus ultra" i el monument a Verdaguer d'Andreu Alfaro, a Vic i, finalment, llocs que eren indiscutibles, com la casa de Josep Yxart a Tarragona que he trigat molt a connectar-la amb una exquisida i emotiva prosa de Santiago Rusiñol.

I, encara, l'obra, amb els anys farà, a més a més, un servei notarial: llocs que han desaparegut per millorar, la casa dels germans Ramon i Jaume Ramon Vidales del Vendrell o llocs que han desaparegut per sempre com la rectoria de Vinyoles d'Orís tan íntimament lligada amb els primers esbossos de *L'Atlàntida* i Verdaguer.

A qui va adreçada l'obra

És una obra pensada sobretot des del món escolar i si voleu, acadèmic i per aquest món. Ben segur que sense l'estímul que per a mi va representar ara fa més de trenta anys de treure els alumnes de l'aula per descobrir mons i maneres de fer i sentir diferents d'allò que els podia donar només amb la classe típica i tòpica, avui no estaríem parlant d'aquesta geografia. Alhora, ha estat un procés personal d'autodescobriment i autoformació que encara dura. Tot plegat m'ha esperonat molt a seguir endavant.

També creiem que és un material útil per al món excursionista que, des dels seus inicis ha anat tant lligat a les manifestacions literàries. Avalen aquesta sintonia la mateixa fundació de l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques creada el 1876 per historiadors, fotògrafs, economistes i escriptors com Francesc d'Assís Ubach i Vinyeta, Francesc Manuel i Pau i Joaquim Riera i Bertràn. De la qual, dos anys després, se'n feia soci Jacint Verdaguer. Per altra banda, aquest és un món que ha donat bons publicistes i erudits, a voltes desdoblats en escriptors: Josep Iglésies i Joaquim Santasusagna, entre els més destacats.

I, encara, un tercer sector que sembla en alça en els darrers temps: el turisme cultural, tant el casolà com el foraster, tenint-hi prou rellevància els col·lectius de la tercera edat en constant moviment de banda a banda dels país. Per tant, un espectre social prou ampli i variat.

Llorenç Soldevila i Balart
Universitat de Vic

VI SEMINARI SOBRE PATRIMONI LITERARI I TERRITORI
Espais Escrits
Badalona, novembre de 2010

El projecte Endrets (www.endrets.cat)

Richard Samson
Coordinador del portal Endrets

Ressenya

Orígens del projecte - Antecedents i problemes - Web 2.0, bases de dades i Google Maps - Posada en marxa - Estat actual del projecte - Una mirada a altres webs d'excursionisme - Reptes i futur del projecte Endrets

Orígens del projecte

El projecte Endrets va néixer de la il·lusió i el treball del Dr. Llorenç Soldevila. En Llorenç portava una sèrie d'anys documentant el que es denominaven "rutes literàries" per la geografia catalana. Fruit d'aquesta inquietud van aparèixer unes monografies impreses.

En Llorenç tenia la intuïció que la seva producció pròpia es podia reconvertir i projectar més enllà mitjançant una versió digital a internet. Però no sabia precisament què ni com.

Així em va venir a veure per primera vegada quan jo era encara el coordinador del web de la Universitat de Vic, l'any 2006. No ens coneixíem ell i jo, i tampoc ens assemblen, ni de formació, ni de caràcter, ni d'interessos. Ell no sabia exactament el que volia però estava convençut que s'havia de fer alguna cosa. Per la meua part, trobava exasperant la combinació d'entusiasme cultural, literari i polític amb la indefinició del projecte tècnic, que tot i així en Llorenç insistia en tirar endavant.

Per aquella època, en Llorenç ja estava en contacte amb el Departament de Turisme de la Generalitat de Catalunya, per al qual, amb l'ajut de l'Àrea de les TIC de la UVic, va preparar la "Ruta del Pirineu", que es va convertir en un tipus de prova de concepte de ruta literària en format digital, amb la informació adequada i les coordenades geogràfiques de cada punt d'interès.

Mentrestant, en Llorenç havia preparat un conjunt de dades en format digital per al Berguedà, una informació que tenia allotjada a un servidor d'un becari col·laborador del Departament de Filologia Catalana (Facultat de Ciències Humanes, Traducció i Documentació) de la UVic.

Les dades del Berguedà, amb fotos i descripcions, es van convertir en el centre dels nostres debats. Vàrem celebrar una sèrie de reunions al llarg de l'any 2007, on parlàvem de les possibilitats del projecte, que en aquell moment es deia "Rutes literàries". En Llorenç tenia impaciència per poder començar a treballar en un web molt més ambiciós, allotjat als servidors de la Universitat de Vic. Flotava la sensació

que podríem fer alguna cosa interessant i que teníem, gairebé, una massa crítica, que un cop aconseguida faria que el projecte avancés ràpidament.

Però encara hi havia problemes importants per superar. El punt més conflictiu va ser la falta de definició tècnica del projecte i la falta de visió de futur. Què es pretenia fer exactament?

La comunicació entre les parts era difícil. En Llorenç no acabava d'entendre els problemes. Estava acostumat a treballar amb gent de filologia catalana i estudis afins i per a ell va ser problemàtic col·laborar amb persones d'una formació tècnica molt diferent.

De la meua banda, jo havia treballat com a webmaster de la Universitat de Vic durant cinc anys i estava prou versat en les tendències web i les possibilitats i els problemes dels portals temàtics.

Antecedents i problemes

Els webs commemoratius dels últims anys a Catalunya són un bon exemple d'un esforç, repetit, per renovar la vida i l'obra d'importants figures de la nostra història. Aquests webs serveixen de nucli i aparador per a treballs acadèmics i històrics. Per al gran públic, però, quina importància tenen? Fins a quin punt són aquests webs transformadors? Quina continuïtat tenen? Atrauen a persones? Són webs útils?

O és que el gran esforç per crear continguts digitals no acostuma a tenir massa continuïtat i, a grans trets, el context torna a l'estat anterior, amb una limitada projecció i una mancança general de conseqüències.

Aquests web commemoratius, o temàtics, o antològics, poden servir de nexa, de directori, de centre informatiu però com es poden mantenir al dia, amb nous continguts, noves activitats i un interès renovat? I quina vida tenen els webs enllaçats?

Per l'any 2006, jo tenia molt present alguns webs commemoratius fets a la Universitat de Vic, webs que tenien una vida curta, i després de l'acabament d'uns actes específics van passar a la història com una efemèride més.

Una il·lustració dels problemes d'aquest tipus podria ser aquesta pàgina "Gauditeca" del web de l'Any Gaudí, 2002:

<http://www.bcn.es/gaudi2002/catalan/gauditeca/websit.htm>

Gaudíteca

EDICIONS 2002 Novetat !!

PUBLICACIONS

CD-ROM

WEBS

VIDEOS

:: WEBSITES ::

» Relació de webs amb informació detallada sobre Gaudí i la seva obra

<http://www.reusgaudi2002.org>

idioma: català, castellà i anglès

contingut: web que recull les activitats organitzades a Reus amb motiu de les celebracions Gaudí 2002. A l'apartat "Precedents" conté textos íntegres de conferències i articles sobre Gaudí.

<http://usuarios.tripod.es/GaudiModernismo>

idioma: anglès i holandès

contingut: amb el títol Gaudí. La arquitectura hecha arte, aquesta completa pàgina web presenta les obres més importants de l'arquitecte a Barcelona i a la resta d'Espanya. Inclou una biografia i una explicació sobre la seva trajectòria professional i sobre el Modernisme

<http://members.lycos.nl/gaudiworks/>

idioma: anglès i holandès

contingut: la pàgina web Antoni Gaudí presenta una relació de les obres més importants de l'arquitecte, una biografia, la història de la Sagrada Família, adreces de les obres a Barcelona i enllaços amb altres pàgines web

Aquesta pàgina d'enllaços de temàtica Gaudiana és gairebé un cementiri de pàgines web, amb aquestes desoladores xifres totals.

Enllaços trencats: 14

Pàgines desactualitzades: 6

- <http://www.ctv.es/USERS/ags/GAUDI.htm>
Última actualització: 2002?
- <http://www.gaudiclub.com>
Última actualització en català: 2005
- <http://www.gaudiallgaudi.com>
Última actualització: juliol 2010
- <http://www.cyberspain.com/passion/gaudi.htm>
Última actualització: maig 2007
- <http://www.xtec.es/~erojo/index.htm>
Projecte escolar en castellà: juliol 1999
- <http://www.xtec.es/~jjordan/tecno/cts/gaudi/gaudi.htm>
Projecte escolar: agost 2004

Pàgines actualitzades: 2

- <http://www.caixacat.es/cccc>
Pàgina actualitzada
- <http://www.fut.es/~ceg>
Pàgina de redireccionament

Però no és només un problema de les pàgines de fa uns anys. També "moren" pàgines molt més recents.

Considerem, per exemple, el web temàtic i commemoratiu de l'any Rodoreda, 2008:

<http://www.anyrodoreda.cat/>

Aquest portal ja comença a patir un cert desgast. Mirem el segon enllaç de la pàgina d'Espectacles:

Mida del text: A | A | A

FUNDACIÓ
MERCÈ
RODOREDA
INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
1908 - 2008
ANY RODOREDA

ANY RODOREDA 1908 - 2008

Generalitat de Catalunya
Institució de les Lletres Catalanes

INSTITUT
ramon llull

Presentació | Organització | Objectius de l'AR | Patrocinadors | Col·laboradors | Contacte | Inici

Programa

ESPECTACLES

Exposicions

Rutes literàries

Espectacles

Produccions virtuals

Audiovisuals

Edicions

Dossiers

Activitats educatives

Espais

Actes acadèmics

► Aloma

Dagoll Dagom porta a la Sala Gran del TNC *Aloma*, la novel·la amb la qual Mercè Rodoreda va obtenir el premi Crexells l'any 1937 i que va revisar en profunditat el 1969, a l'exili. Una versió musical que fusiona dues veus, la de l'Aloma jove i la de l'Aloma madura, i transmet la riquesa del llenguatge pròpia de la narrativa rodorediana.

Dates: 23 octubre, 2008 - 4 gener, 2009

Lloc: Teatre Nacional de Catalunya

Més informació:

Dagoll Dagom

Dossier

Teatre Nacional de Catalunya

Gira a partir de gener de 2009

Granollers

<http://www.dagolldagom.com/pags/cat/aloma/aloma.pdf>

Ja està trencat.

Si anem a l'apartat Espais

<http://www.anyrodoreda.cat/espais.html>

l'enllaç del Refugi (Romanyà de la Selva) dóna accés a una pàgina buida.

L'enllaç "Més informació" de la mateixa pàgina també porta a una pàgina buida.

I si mirem la pàgina de Rutes literàries

<http://www.anyrodoreda.cat/rutes.html>

veiem que no hi ha prou informació a la pàgina per fer cap ruta.

El que veiem amb aquests dos exemples -però en podríem donar d'altres- és que les pàgines web culturals generalment tenen una vida molt curta. En comparació amb les edicions impreses, són econòmiques i arriben als cinc continents. Però també poden desaparèixer sense gaires visites i sense deixar rastre.

L'ús de pàgines web com a canal complementari de comunicació en mans dels diaris, de les institucions, de les universitats, etc., és un constant des dels primers moments de l'època web a mitjans dels anys 90.

Hem vist, però, amb els exemples anteriors, que el seu impacte es limita per la unidireccionalitat de la comunicació. Es tracta d'un missatge d'emissor a lector/consumidor, sense més. I sense diàleg no se sap ben bé com continuar l'activitat web.

Tanmateix, amb els recursos digitals d'avui dia ja podem aspirar a fer molt més.

Web 2.0, bases de dades i Google Maps

Per l'any 2004 es començava a parlar del fenomen Web 2.0, una segona generació de recursos web basats més en la coproducció de continguts i les converses entre usuaris. El Web 2.0 és el web dels continguts generats pels usuaris, el web dels mitjans socials, com ara la Wikipedia, els blocs, les galeries de fotos, els portals de vídeo, Facebook, Twitter, les pàgines per compartir pàgines preferides, etc. Aquests són els nous recursos de la xarxa social.

Tot això seria només teoria si no fos pel fet que efectivament els usuaris prefereixen els entorns socials. Volem interactuar i no només consumir. Volem publicar la nostra part.

Per tant, deia jo, en aquestes converses amb en Llorenç de l'any 2007, que havíem de fer un portal on els usuaris poguessin participar, perquè sinó, per molt bo que fos el portal, als cinc anys ja estaria mort.

No sé si en Llorenç era realment conscient del que jo li deia en aquells moments però el fet és que deia, "Endavant! No dic que no."

La conseqüència tècnica d'això era que havíem de fer un portal basat en continguts dinàmics i una bona base de dades. I necessitaríem informàtics de primera per portar el tema.

Les avantatges de programar el portal amb una potent base de dades són diverses (i aquestes característiques són generals a totes les bases de dades):

- L'organització de la informació permet que els diferents usuaris la considerin com a recurs compartit sense propietari específic. (Integració)
- Si existeixen dos o més textos amb la mateixa informació, amb la base de dades es poden eliminar les repeticions i assegurar la coherència de les informacions. (No redundància)

- Només es registra la informació correcta i precisa. (Integritat)
- Es pot manipular i compartir la informació de manera automàtica, amb tercers si es desitja. (Interoperabilitat)
- Les dades es guarden de forma independent, separades dels programes informàtics i així cada membre de l'equip pot treballar en la seva especialitat sense molestar els altres. (Capes)

Les altres contribucions, potser menys important, que vaig poder fer en aquells moments de debat inicial van ser, primer, enfocar el nostre treball a indrets literaris més que a rutes literàries, perquè vaig veure de seguida que el nexa principal de tot plegat era l'indret geogràfic. Les rutes vindrien després com a combinacions d'una sèrie d'indrets. I, segon, vaig insistir en la conveniència d'utilitzar el nou entorn de Google Maps per poder visualitzar els indrets al territori, i altres entorns de software lliure i estàndards, amb la intenció de potenciar, també informàticament, la vessant social i oberta del projecte.

En Llorenç va acceptar les meves aportacions i a continuació va fer-ne una altra de primer grau. El projecte, si havia de ser una aplicació web basada en una base de dades, encara necessitava un finançament específic per tirar-se endavant. Gràcies a l'ajuda de l'aleshores gerent de la UVic, Antoni Uix, en Llorenç havia entrat en contacte amb Miquel Molins, el director de la Fundació Banc Sabadell, que poc després es va convertir en el patrocinador més important del projecte.

En conseqüència vàrem poder fer un equip amb dissenyadors gràfics (GS Gràfica) i informàtics (Raymond Lagonigro i Jordi Romero) professionals. En Raymond va dissenyar la base de dades i en Jordi va fer l'aplicatiu del portal web.

El 27 de maig de 2008 vàrem fer a Vic la primera presentació pública del projecte.

A continuació vàrem treballar de valent en el projecte i vàrem ampliar l'equip de forma gradual, amb voluntaris que es dediquen a una gran varietat de tasques, d'edició i supervisió de continguts digitals, de relacions públiques, de suport tècnic, etc.

Al novembre de 2009 el portal Endrets va aparèixer a l'adreça www.endrets.cat amb els continguts del primer volum de la Geografia Literària dels Països Catalans, que es va publicar per aquelles dates en llibre rústic.

Ara, el mes de novembre de 2010, estem a punt d'afegir al web els continguts del segon volum, el de Tarragona i les terres de l'Ebre.

Estat actual del projecte

Ja som un equip d'unes 20 persones, d'entre 20 i 60 anys, de disciplines molt variades, estudiants i professionals de l'entorn de la Universitat de Vic..

La simbiosi entre la producció acadèmica d'en Llorenç i el portal és un gran valor, sense dubte, i assegura que el portal sempre tindrà un nucli de qualitat i d'interès acadèmic, que anirà creixent amb els anys, de forma paral·lela a la publicació dels volums en paper de la Geografia Literària dels Països Catalans.

Per tant, el portal Endrets es convertirà en un gran mirall de la literatura catalana distribuïda pel territori. Com a tal, exercirà de caixa de ressonància de la cultura catalana arreu del món i a casa nostra ajudarà a crear consciència i protegir el patrimoni cultural.

Aquest és l'estat actual del projecte, un portal web que ja té una certa presència i una funció de registre documental multimèdia, tot amb rigor acadèmic. (Per això, suposem, el portal ha tingut una bona rebuda des del món de les lletres catalanes.)

Una mirada a altres webs d'excursionisme

Avui dia, però, els entorns web poden aspirar a ser molt més. Es poden convertir en eines d'un equip distribuït geogràficament, dinamitzant nombroses persones amb recursos que fan possible publicar i compartir les seves vivències i interessos. El portal Endrets es pot convertir en un gran mirall de la cultura literària catalana, però pot ser molt més que això. Es pot convertir en una eina de participació i transformació de la cultura literària, fent-se no només una enciclopèdia virtual sinó una eina d'investigació, de debat, d'enregistrament, d'excursionisme, de record, de crítica, de reivindicació, etc.

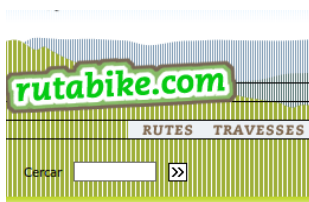
El món de l'excursionisme és molt actiu i ja ens mostra alguns serveis que hem de tenir en compte. Considerem alguns casos del nostre entorn geogràfic immediat:

Senderisme i Teca

<http://www.senderisme.tk>

Rutes a peu per Catalunya.

Rutabike

<http://www.rutabike.com>

Rutes amb bicicleta per Europa.

<http://www.wikiloc.com>

Rutes per tot el món, contribuïts per usuaris del web.

Barcelona Hiking and Outdoors Group

<http://www.barcelonahikinggroup.com/>

Portal per organitzar, consultar i apuntar-se a sortides.

Aquests portals d'excursionisme ens demostren la potència dels entorns participatius per crear espais vius i funcionals. Aquesta és la tasca pendent, a grans trets, al projecte Endrets.

Reptes i futur del projecte Endrets

Pensant en l'aspecte social, participatiu i funcional d'Endrets, podem plantejar una sèrie de prestacions que haurem de poder oferir per avançar en la consolidació del projecte, amb prestacions que encara no hem assolit. Considerem-ne algunes, totes a iniciativa de l'usuari del portal, no pas de l'equip central del projecte:

- Comentar l'estat d'un indret.
- Corregir una informació errònia d'un indret.
- Contribuir fotos d'una excursió feta.
- Puntuar un indret.
- Proposar i documentar un nou indret, text o autor.
- Organitzar una sortida.
- Entrar en contacte amb altres usuaris d'una zona determinada.
- Descarregar en format imprimible la informació d'un indret o d'una ruta.
- Disposar d'una versió del portal adaptat al dispositius mòbils.
- Contribuir fitxes de treball per a projectes educatius.
- Consultar la informació meteorològica, de transport, d'allotjament,

de restauració, de tradicions i folklore locals, de punts d'informació, etc.

A més de fer-se més gran i de consolidar-se com a portal de consulta de continguts literaris i geogràfics, Endrets ha d'enfrontar-se a aquests altres reptes, que potenciaran la seva funcionalitat com a eina de la xarxa social, i segurament decidiran el seu èxit a més llarg termini. Hem d'oferir eines que permeten una participació activa a excursionistes, turistes i pedagogs, amb eines per informar, compartir i avaluar els indrets literaris.

Gràcies a la sòlida estructura de la base de dades i de l'aplicació web, podem adaptar el portal per a aquests nous reptes i altres serveis, encara inimaginables.

Ara per ara, els propers passos seran:

- permetre la subscripció d'usuaris
- generar continguts descarregables per a subscriptors (en format pdf)
- permetre la publicació de continguts creats per subscriptors (llibre de visites, fotos, comentaris, votacions, nous indrets, etc.)
- crear una versió del portal per a dispositius mòbils, com ara telèfons 3G

Crec que les rutes literàries són una idea madura. Prova d'això és el fet que aquest curs acadèmic, per primera vegada, l'Estat espanyol promou activitats de rutes literàries per a estudiants de 3r i 4t d'ESO, amb finançament per a estades a altres Comunitats Autònomes (Disposició 16123 del BOE número 256 de 2010).

Tot i així, per molt que ens esforcem, sempre seran un interès minoritari. Per afavorir aquest interès, i apropar la cultura literària a les noves generacions, hem de fer unes eines digitals dinàmiques i participatives i estar en condicions d'adaptar-nos als canvis, encara imprevisibles però segurament sorprenents, dels propers anys.